

Melhus Historielag

Årsmelding 2018

Årsmøte på Buen tirsdag 26. februar 2019

Styret i 2018

Styret for Melhus Historielag har bestått av følgende medlemmer:

Leder Bjarne Sommersel
Nestleder Ronald Nygård
Sekretær Randi Kregnes
Kasserer Ola Huke
Styremedlem Leif Engen
Redaktør for «Melhusbyggen» Signy R. Overbye er fast deltaker på styremøtene.

Varamedlem Unn Berit Falkanger
Varamedlem Håkon Disington
Varamedlem Kirsten Øyaas Berg

Lederen velges for 1 år.
Styremedlemmene velges for 2 år.
Varamedlemmene velges for 1 år.

Valgkomite:
Bjørn Blokkum
Berit Tofte Høvik
Oddbjørg Moan

Historielaget ønsker flere medlemmer og har i løpet av året fått ca. 20 nye medlemmer, men nesten like mange er dessverre gått ut. Medlemstallet var totalt 312 ved årsskiftet, herav omtrent halvparten par-medlemskap. Det betyr at laget har nesten 500 personer som er fullverdige medlemmer med stemmerett.

Styremøter

Det har i løpet av 2018 vært avholdt 8 styremøter, og vi kan nevne noen av sakene:

- Det som har tatt mest tid er planlegging og gjennomføring av aktivitetene, turene og møtene som er nevnt senere i årsmeldingen.
- Melhus Historielag skrev kontrakt med et privat firma, Genc Media, om å utvikle en ny hjemmeside som ble operativ ved utgangen av januar 2018. Siden er laget i WordPress, og er så enkel å oppdatere at det fortløpende blir gjort av styret uten programmeringseksperise. Se www.melhushistorielag.no
Ny logo, se øverst på 1. side, ble også laget samtidig som ny hjemmeside. Hjemmesiden kostet kr. 24500. Vi fikk støtte fra Melhusbanken og Melhus Kommune med kr. 6000 fra hver.
- Historielaget er nå innmeldt i Frivillighetsregisteret, som innebærer at:
 - 1) Vi kan være med i Grasrotandelen. Alle som spiller Norsk Tippings spill kan velge et lag eller forening som får 7% av spillerinnsatsen som grasrotandel.
 - 2) Vi kan søke direkte om Momskompensasjon uten å søke via Landslaget for Lokalhistorie.
- Vi har meldt Melhus Historielag ut av Landslaget for Lokalhistorie fordi vi ikke så nytten av å være medlem. Kontingenten i 2018 var kr 18 pr. medlem og i 2019 er den kr. 19, så vi sparer derved ca. kr. 6000 pr. år.

- Vi har opprettet Vipps-konto som gjør det enklere å selge «Melhusbyggen» når flere og flere ikke bruker kontanter.
- I 2003 utførte en komite et stort registreringsarbeid av verneverdige gravminner i Melhus, men det er kun fattet vedtak om vern av gravminner for Melhus kirkegård. Styret skrev i september brev til menighetsrådene i Flå og Hølonda, og ba om at vernearbeid ble igangsatt før enda flere gravminner fjernes. Saken ligger nå hos Melhus Kirkelige Fellesråd, som er den som fatter vedtak om verning. Vi avventer tilbakemelding.
- Melhus er rik på kulturhistoriske minner som etter styrets mening bør bevares for framtiden. Vi har derfor sendt bekymringsmelding ang.:
 - 1) Kulturstien Horg hvor det nå vil bli bygging av hus kloss inn til kulturstien.
 - 2) Regulering Steinbrudd Skjerdingstad som vil vanskeliggjøre adkomsten til helleristningene og bosetningssporene fra bronsealderen.
- I fjor fikk alle skoler i Melhus hvert sitt sett med alle utgaver av Melhusbyggen fra og med 2003 til og med 2017, og samlingen blir hvert år supplert med nye utgaver. I år fikk alle 4 helse- og omsorgsinstitusjonene i Melhus 2 sett hver med alle utgavene fra og med 2003 til og med 2018, -og vil årlig bli supplert med nye utgaver.
- Trond Heggem henvendte seg i sommer til historielaget med forslag om at en valgt gruppe av medlemmene kan ta ansvar for å lage utstillinger med bilder og gjenstander i regi av historielaget. Vi ønsker at interesserte medlemmer kan delta i kommende utstillinger, gjerne med faglig veiledning, og ha ansvar for tema og utforming. Vi er nå kommet i gang med dette arbeidet og har nå i februar utstilling med tema Lensmannsetaten. Vi planlegger neste utstilling i Rådhuset under Sagauka i juni.

Aktiviteter, turer og møter i 2018.

Utstilling på Rådhuset, 8. – 30. januar.

Foto: John Lerli, Trønderbladet

Melhus Historielag hadde utstilling på Rådhuset med tema 2. verdenskrig i forbindelse med visningen av filmen «Den 12. mann» som forteller historien om Jan Baalsruds flukt fra nazistene under andre verdenskrig. Ved hjelp av bilder og gjenstander prøvde vi å lage en utstilling om krigen i Melhus, om hendelser og om hvordan folk levde i krigsårene.

Årsmøte, tirsdag 6. mars 2018

Årsmøtet ble avholdt på Buen med behandling av vanlige årsmøtesaker: Der ble Årsmelding, revidert Regnskap og Aktivitetsplan for 2018 utlevert og godkjent.

Ole Bjørseth la fram Valgkomiteens forslag og alle foreslåtte kandidater ble enstemmig valgt. Nye styre- og vara-representanter medlemmer:

Ola Huke kasserer, Unn Berit Falkanger og Håkon Disington vara.

Kontingenten har vært uendret siden 2011 og ble nå øket til kr. 250,- for enkeltmedlem og kr. 300,- for par. Vedtektsendringer ble vedtatt i §3 til ny tekst: "Laget står tilsluttet Sør-Trøndelag Historielag", og i §4 til ny tekst: "Utmelding kan skje skriftlig eller ved opphør av betaling".

Til årsmøtet kom det et forslag om at Melhus Historielag «tar ansvar for, og setter i gang et arbeid med å lage et bokverk om Melhus under 2. verdenskrig». Styret vurderte et slikt prosjekt til å være så omfattende at historielaget verken vil ha ressurser eller økonomi til å gjennomføre et bokverk.

Årsmøtet godkjente styrets forslag som var (sitat):

«Styret i historielaget tar ansvar for at det opprettes en digital database på lagets nettside der tidligere og nytt materiale om det som skjedde i Melhus under 2. verdenskrig samles og dermed sikres for ettertiden. Lagets medlemmer bes om å melde seg frivillig til å delta i en egen prosjektgruppe med ansvar for innsamling av materiale.»

Dette har vi informert om ved flere anledninger, men ingen frivillige har hittil meldt seg.

Etter årsmøtesakene var det servering av kaffe og kaker, hyggelig samvær og med program:

Knut Olsen fra Melhus Rotaryklubb viste animasjonsfilmen fra utgravningene på Gravråksmoen, der det er avdekket helt unike uberørte områder med mange store bygninger og en hittil ukjent produksjonsaktivitet. Han fortalte også om hvordan det ble jobbet for å realisere filmprosjektet og om videre planer.

Foredrag om arkeologiske utgravninger Trøndertun, torsdag 19. april.

Merete Moe Henriksen fra NTNU Vitenskapsmuseet holdt et interessant foredrag om de arkeologiske utgravningene på Sandbrauta i Horg for ca. 35 tilhørere på Trøndertun torsdag 19. april. Utgravningene er gjort i forbindelse med E6-utbyggingen og er et av de eldste funnene som er gjort i Melhus, helt tilbake til yngre bronsealder, dvs. fra 1100 - 500 år før Kristus. 3000 år gamle graver er avdekket, godt bevart under et leir-lokk

etter leirras. Et forseggjort gravsted tyder på at et betydningsfullt menneske er gravlagt her. Det er funnet branngraver, rester av kull og brente bein, og en del av en helle med innrissede figurer. Det er også funnet en støpeform av kleberstein som ble brukt til å støpe økser av bronse. Funnene er så interessante at utgravningene fortsetter i 2018.

Foto: Trønderbladet / G. H. Nakrem

Historisk temareise, onsdag 2. mai – søndag 6. mai.

Sagauka i Melhus arrangerte historisk temareise til Staraja Ladoga og St. Petersburg i Russland. Turen var arrangert av Orklareiser. Melhus Historielags nestleder Ronald Nygård var med som historisk ekspert- kommentator. Vi dro først til Staraja Ladoga for å utforske

byens historie og severdigheter. Sagaen forteller at byen ble brent ned av Håkon Jarls sønn Erik, som ville hevne kong Olav Tryggvasons drap på faren. Kongen ble oppfostret av storfyrst Vladimir i denne viktige handelsbyen. Hit kom også Einar Tambarskjelve sammen med bl.a. Kalv Arneson for å hente hjem Magnus (Olav den Helliges sønn) for å få ham innsatt som konge i Norge.

Vi besøkte Ladogaborgen, Arkeologisk museum og hadde to dager i St. Petersburg med sightseeing bl.a. til Peter Paul festningen, Isakskatedralen, Peterhof og Vinterpalasset.

Gårdsbesøk på Grøseth, torsdag 7. juni.

Anne Jorunn og Knut Grøseth inviterte historielagets medlemmer til å se seg om både ute og inne på denne gamle gården øverst i Nordgrenda. Ca. 50 medlemmer møtte opp, og en gjestfri storfamilie Grøseth viste rundt og fortalte historien om den gamle bebyggelsen fra tidlig på 1800- tallet.

Gården som består av våningshus, låve og to stabbur ble fraflyttet på 1960

tallet, men alt er godt vedlikeholdt og usedvanlig mye originalt interiør og eksteriør er bevart. Kulturminneplanen for Melhus Kommune sier "dette gir gården en høy grad av autentisitet og er svært verneverdig". Medlemmene hadde også hyggelig sosialt samvær med kaffe og noe å bite i, før det etter et par timer begynte å småregne, og folk beveget seg hjemover igjen.

Lokalt pilegrimsarrangement, tirsdag 26. juni.

En flott sommerkveld samlet en liten gruppe seg på Oppigard Havdal for å gå pilegrimsleia til Rødde, en vandring på knapt 4 km. Etter en litt bratt stigning opp til pilegrimsleia i overkant av Havdalsgrenda fulgte vi leia gjennom Trongstenan, forbi Lysklettmoen og videre til Rødde. Ruta var forholdsvis kupert, men det meste av turen er på vei eller fin sti som er enkel å gå, spesielt etter den nedbørsfattige forsommeren.

Ruta er merket og anbefales for alle som vil bli kjent i Melhus-marka. På Rødde folkehøgskole ble vi tatt imot med kaffe og kaker, og Torgeir Gunleiksrud holdt et interessant foredrag om pilegrimsvandring i vår tid, med spesiell vekt på pilegrimsledene gjennom Melhus.

Tur til Skjulberga / Skjeggstadgrenda, torsdag 9. august.

Olav Harald Langås og Kjell André Brevik tok oss med på tur til Skjulberga/ Skjeggstadgrenda som skjuler det som kanskje er en av Midt-Norges lengste hellere. Skjulberga kan ha vært et bosted der berget gir tak over hodet, og i nærheten er det funnet redskaper fra steinalderen.

Foto: Trønderbladet/Gunn Heidi Nakrem

Vi besøkte også gravfeltet like ved Skjeggstad gård, der det er funnet 10 gravminner. Dette har trolig vært et gravsted gjennom både eldre og yngre jernalder til og med vikingtid. På gravfeltet ligger en stor stein, "jutulsteinen", som ble gjenreist 14 august. Vi drakk kaffe og spiste medbrakt niste på gravfeltet. Det var en flott tur, hvor vi også fikk mye ny kunnskap om dette området i kommunen.

Historisk tidsbilde ved Tingstua Horg Bygdatun, søndag 2. september.

I samarbeid med Gauldal Teaterlag og Gauldal Historielag markerte vi at det er 300 år siden karolinernes ferd gjennom Gauldalen. Det var ei spesielt vanskelig tid, der folk fikk oppleve plyndring, brann og død. Brit Inger Granmo Aune har skrevet 3 historiske tidsbilder:

Stykket "**Rettsoppjøret etter karolinerne**" ble spilt søndag 2. september på Horg Bygdatun ved den tingstua der rettsoppjøret ble holdt. Bakken ved tingstua var et flott amfi, og de mange framømte fikk vitnemål om at forfrosne og sultne svenske soldater hadde frarøvet gauldalingene alt de eide. Rettsoppjøret ga lite erstatning etter plyndringene. I tillegg til lokale skuespillere deltok Horg musikkorps og barn fra Stjernekorset. Trøndertun Folkehøgskole stilte opp med gratis lydproduksjon.

Heldags busstur til Falstad og Stiklestad, lørdag 15. september.

Bussturen til Falstad og Stiklestad var fulltegnet, og 50 personer var med da bussen med Svein Evjen som sjåfør og underholder, kjørte fra Melhus Rådhus kl. 9.

Første stopp var Falstadsenteret som er mest kjent som fangeleir under 2. verdenskrig. Det er i dag nasjonalt senter for krigens fangehistorie, og for menneskerettigheter. En kunnskapsrik omviser tok oss

også med til Falstadskogen som tyskerne brukte til utenomrettslige henrettelser av krigsfanger. Over 200 ofre ble skutt og lagt i massegraver i Falstadskogen i årene 1942-43. I dag er det minnesmerker og pyramider som markerer hvor gravene var, og gjør et sterkt inntrykk.

Vi fortsatte turen til Stiklestad Nasjonale Kultursenter som har ansvar for å formidle kunnskap omkring Olav den Hellige og den delen av norgeshistorien som er knyttet til Stiklestad.

Vi spiste en nydelig buffet-middag på Stiklestad Nasjonale Kultursenter og fikk deretter omvisning i Stiklestad Kirke, som ble bygd på slutten av 1100-tallet på det stedet tradisjonen sier Olav Haraldsson falt. Også her en dyktig omviser som tok oss tilbake til vikingtid.

Vi forflyttet oss til langhuset på Middelaldergården Stiklastadir, som sto ferdig i 2009. Det består av en gildehall med plass til 100 gjester og en boligdel med sengeplass til 30 personer, f.eks. leirskole.

Det var greit å være inne i regnværet den lørdagen, -vi brukte derfor ikke mye tid utendørs på Folkemuseet.

Vi var tilbake på Melhus kl. 18, og "alle var enige om at det hadde vært en fin tur".

Arrangementet Åpen Gård på Øya VGS, lørdag 22. september.

Arrangementets målsetting var å gi folk gode opplevelser og spre kunnskap om norsk landbruk. Årets tema var:

«Matproduksjon i et klima under endring».

Også i år deltok Melhus Historielag på utstillingen for å fortelle om aktiviteten i historielaget, verve flere medlemmer og selge de siste utgavene av årsskriftet «Melhusbyggen». Vi hadde både gjenstander og bilder som viste landbruk og matproduksjon i gamle dager, - for å fortelle yngre folk hvordan livet på en gård var for en generasjon eller to siden.

Medlemsmøte Trøndertun, torsdag 15. november.

På medlemsmøtet var det foredrag om pilegrimsvandringen gjennom Melhus, visning av gamle Melhus-bilder og utdeling av Melhusbyggen 2018.

En viktig del av vår kulturarv er pilegrimsvandringen gjennom mer enn 500 år.

Vi inviterte derfor Torgeir Gunleiksrud til å holde foredrag om pilegrimsvandringens lange historie og om ledene gjennom kommunen i vår tid. Gjennom tre kvarters interessant foredrag var det klart for et lydhørt publikum at han kan historien, og nok er den som best kjenner pilegrims-ledene gjennom Melhus.

Olav Harald Langås viste deretter bilde-eksempler på kulturskatten på totalt over 500 glassplate-negativer fra ca. 1906 til ca. 1912 som Kåre Skånøy i år fant på gården Vollan ved Lerlia. Bildene som altså ble tatt for mer enn 100 år siden, hadde en utmerket kvalitet og viste gårder og mennesker, både i festklær og i hverdagsliv.

Foto: Gunn Heidi Nakrem, Trønderbladet

Etter interessante foredrag fortalte redaktøren Signy R. Overbye om innholdet i årsskriftet Melhusbyggen 2018 som er på til sammen 74 A4-sider, spekket med lokalhistorisk stoff. Det årlige tidsskriftet er et resultat av stoff som blir sendt redaksjonskomiteen fra historieinteresserte medlemmer og andre, i tillegg til stoff og bilder fra redaksjonskomitéen. I tillegg til Signy R. Overbye, består komiteen av Ronald Nygård, Berit Tofte Høvik og Olav Harald Langås. Bladet er gratis for alle lagets medlemmer. De ca. 100 som møtte opp på årets medlemsmøte fikk utdelt sitt blad i kantina, og koste seg lenge med kaffe, kaker og sosialt samvær.

Styret takker alle som har deltatt i lagets virksomhet i året som gikk.

Bjarne Sommersel
leder

Ronald Nygård
nestleder

Randi Kregnes
sekretær

Ola Huke
kasserer

Leif Engen
styremedlem

Unn Berit Falkanger
Håkon Disington
Kirsti Øyaas Berg

Vararepresentant
Vararepresentant
Vararepresentant